

Kerstgroep van Gerard Mathot C.ss.R.

Figuren en decor door pater Gerard Mathot, kostumering door Paula Swenker

Toelichting bij de Kerstopstelling in de Petrus Canisiuskerk te Nijmegen van 18 december 2015 tot en met 7 januari 2016

Met opzet worden de woorden ‘figuren, decor en kostumering’ gebruikt omdat ze verwijzen naar het toneel. Deze kerstgroep gaat van dezelfde bedoeling uit als oudtijds de ‘mysteriespelen’, die in de kerk en later op de markt opgevoerd werden. Zij wilden een ‘heilsfeit’ uit de godsdienstige context inleefbaar voor ogen stellen en tegelijk verwijzen naar een diepere zin. Dat wil ook deze kerstgroep. Evenmin als het mysteriespel geeft hij een herbouw van alle geschiedenis onderdelen. Eerder tracht hij vanuit deze omgeving, vanuit plaatselijke gebruiken, ervaring en poëzie het kerstgebeuren aansprekelijk maken zodat wij ons kunnen inleven in de betekenis ervan – ongeveer zoals de liturgie dat doet.

De stal is hier niet de vermoedelijke grot maar – naar middeleeuwse trant – de bouwval van een koninklijk paleis, waarin een stal is ingericht. Jezus stamt immers uit ‘het geslacht van David’, en God zal Hem, zoals de bijbel schetst, ‘de troon van zijn vader David schenken’. Maar ‘in de stad van David’, Betlehem. En in heel Israël was de luister van Davids huis ten onder gegaan. Het geleek op de stronk, die van een gevelde boom nog achterblijft (uit de profeet Jesaja, 11.1.

Maar daar ontluikt naar Gods belofte de twijg, die vrucht zal dragen. Hier wordt de beloofde koning uit Davids huis geboren ‘en aan zijn koningschap zal geen einde komen’.

Het decor doet ene beetje denken aan de ruïne op het Valkhof, hier vlakbij. Dat is ook de bedoeling. In Nijmegen is dit de enige paleisruïne. Toevallig is het bewaarde gedeelte van het Valkhof een stuk van het priesterkoor van de paleiskapel. Dit herinnert ons aan de offerbereidheid van de nieuwgeboren en enige Hogepriester, de Priester-Koning (brief van Paulus aan de Hebrëënen, 10, 5-10, 14). In de schelp van het gewelf onderstreept een ‘overwinnend kruis’ (als op een overgebleven stukje fresco) deze gedachte. Het is een teken van de zichzelf gevende en alles overwinnende mensenzelfde van God, onze Zaligmaker.

De engel des Heren uit het evangelie van Lucas (2, 9 en volgende verzen) draagt in zijn handen geheven de zeshoekige (uit twee gelijkwaardige driehoeken gevormde) Davidsster, de ster van Jacob, tegelijk zinnebeeld van de boodschap aan de herders. Omstraald door de glorie des Heren vernamen zij: Heden is u een redder geboren in de stad van David; zijn naam

is Christus de Heer. De ster is ook het teken voor de 'wijzen uit het Oosten' (evangelie van Marcus, 2, 1-2).

De wijzen (eigenlijk magiërs, oosterse sterrenkundigen, waarschijnlijk uit kringen van Perzische priesters of Babyloniers - met een zinspeling op Daniel 2,2) zijn door de profetenteksten in de liturgie (vooral Jesaja 60, 1-6) koningen van de volkeren geworden en wel drie wegens de diepzinnige gaven, die zij aanbieden: goud, wierook en mirre. Elk van de drie wijze koningen is hier gekenmerkt door de gave die hij schenkt:

- Goud, een kroon, wijst op koningseer, vandaar dit knielen;
- Wierook duidt op diepste eerbied, aanbedding, vandaar dit ter aarde liggen;
- Mirre is een bitter geneesmiddel dat ook bij de lijkbalseming gebruikt werd, derhalve een teken van het lijden en sterven van mensen. Daarom blijft de schenker van deze kostbaarheid droef peinzend voor zijn lotgenoot (vergelijk de brief aan de Hebreeën, 2, 14-18) gezeten op zijn lastdier.

De os en de ezel komen in het evangelie niet voor. Zij komen uit de beginregels van de profeet Jesaja: Hoort hemelen, en neig uw oor, aarde, want de Heer spreekt: 'Ik heb kinderen grootgebracht en opgevoed, maar zij zijn van Mij afvallig geworden. Een os kent zijn eigenaar, een ezel de krib van zijn heer, maar Israël heeft geen besef, Mijn volk geen inzicht'. Ze staan hier dus tot voorbeeld en vermaan. De andere figuren zijn ons overbekend en hebben ons wellicht het meeste te zeggen: 'Uw vader en ik', zegt Maria, en 'het Kind in doeken gewikkeld, liggend in een kribbe'. Het is gewikkeld in een lijkwade en verwijst daarmee al naar zijn bestemming: het mysterie van Gods verbond met de mensen openbaar maken.

